

մըն է աքսորեալ . փուճ տեղը չխաբուին անոնք որ երկրաւոր բարիքները իրենց փափաքանաց բաւական վայելք կը սեպեն . իրենց երկրաւոր մասը անով կը զուարճանայ , բայց հոգին ինչ միշտ իրեն հոգեւոր իրաւունքը կը պահանջէ : Սէր ներսէն ուրիշ է մը , որ է հոգին , կ'իմացնէ միշտ իրեն մշտամնայ բնութիւնը , ու կը յիշեցունէ իրեն գիտած մեծ նպատակը , մեծ բանը , իր երջանկութիւնը՝ որուն միշտ իբրեւ իր բեւեռին կը դիմէ իր էութիւնը : Ո՛վ պիտի ըլլայ աս երջանկութիւնը հոս մարդուս բոլոր բնութիւնը մէկ ձայնով կը կանչէ , լստուած :

Մարդուս բնութեան գերազանցութիւնը իմացընելու համար բաւական է միայն աս բառս , մանաւանդ թէ ասոր իմաստը . այս գերբնական իմաստը՝ որ կ'իմանանք ու չենք իմանար , ամէն բանի մէջ կը տեսնենք ու չենք գիտեր իր բովանդակութիւնը . լստուած՝ որու համար ոչ ոք բնակըցեր է ըսել մտքով՝ թէ ի՞նչ գոյ , և երկրիս վրայ մարդէն զատ բան չկայ որ կըցեր է ըսել թէ Ղոյ լստուած : Իրաւ , ծաղկըներ տունկեր օտար երկրի մէջ ցամքեցան մեռան , հունտեր պտուղնին այլափոխեցին , անասուններ պանդխտութեան մէջ մեռան , թռչնիկը վանդակին մէջ իր հովասուն ծառերուն սիրովը մարեցաւ , բայց միայն մարդս իր հայրենեացը մէջն ալ ուրիշ հայրենիք մը կը փնտռէ :

Լս ինչ խելքէ վեր փափաք է : Ի՞նչ որ ստոյգ է այն վսեմառածը՝ թէ լըմանն իւրոյ նմանոյն ցանկայ , մարդն ալ որ լստուծոյ կը փափաքի՝ պէտք է որ անոր հետ նմանութիւն ունենայ . և թէ որ անոր նման է՝ պէտք է որ անկէ եկած ըլլայ և անոր քովը գառնայ . ուրեմն երկու թիզ մեծութեամբ տղայ մըն ալ լստուծոյ պատկերը՝ լստուծոյ նմանութիւնը՝ լստուծոյ ազգակիցն է ըսեմ , ու բոլոր երկնից և երկրի մեծամեծ արարած

ները՝ որ լստուծոյ դիմացը ոչինչ են՝ մարդուս դիմացն ալ գրեթէ ոչինչ : Եւ ինչպէս որ մեր ճշմարիտ և սուրբ հաւատքը կը վկայէ՝ ամենայն աշխարհք մէկ եղիցի բառով մը ստեղծուեցաւ . իսկ մարդս ստեղծուեցաւ լստուծոյ ձեռքովն ու շնչովը , լստուծոյ արեամբը փրկուեցաւ , լստուծոյ սիրովն ալ պիտի անմահանայ :

(ԱՒԱՐՏՆ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅՍ :)

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տօնական Դպրոցներ :

ԵՐԱՐԱՅԻ Ծաղկած ազգերուն օգտակար ու գովելի սովորութիւնները մեր ազգին իմացընելու ատեն՝ փափաքնիս ան է միշտ որ մերոնք ալ հետեւին անոնց որչափ որ կրնան : Լս պիտի սովորութիւններէն մէկն ալ ան է որ թէպէտ քիչ տարի է սկսած , բայց խիստ շուտով ծաղկած է ամէն գլխաւոր քաղաքներու մէջ ու օրէ օր ալ կը ծաղկի . այսինքն տօնական դպրոցներ բանալը : Որովհետեւ արհեստի տէր մարդիկ բոլոր շաբաթը աշխատանքի հետ ըլլալով՝ ատեն չեն ունենար գոնէ իրենց հարկաւոր ուսմանց ու տեղեկութեանց ետեւէ ըլլալու , ամենէն առաջ լնդդիացիք աս գիւտս գտան որ կիրակի ու տօն օրերը ան արհեստաւորներէն ուղղները մասնաւոր տեղ մը կը ժողովին , ու հոն վարժապետ մը անոնց ամէն տեսակ ուսմանց վրայ պարզ ու յստակ ոճով դաս կը խօսի : Լս պիտի սովորութեան մեծամեծ օգուտները խիստ շատ են . մէկն ալ աս է որ անով հեռու կը կենայ արհեստաւորը անպիտան մարդկանց ընկերութենէն ու գէշ սովորութիւններէ , ու չմտնէր այնպիսի տեղուանք ուր որ շատերը շաբթուան մէջ վատարկածնին անառակութեամբ կ'ուտեն կը մսխեն ու

գինովցած դուրս կ'ելեն, որով անունն ինն մէկ ստորկի կ'ըլլայ, և ուտելու հաց չեն ունենար: Երբոր պատիկ տղոց կըթուլեանք փոյթ կ'ունենանք, ինչ իրաւամբ չափահասները երեսի վրայ թողունք, և ինչ օգուտ կրնանք քաղել պատիկներէն քանի որ մեծերը ան կիրթ են:

Իսկ աս տեսակ տօնական դպրոց հաստատելու կերպն ալ ամենագիւրին է. նախ՝ պէտք է որ դպրատունը որչափ որ կարելի է մեծկակ ըլլայ ու եկեղեցւոյ մը կամ հրապարակի մօտ: Երկրորդ՝ գրքատուն մը ըլլայ մէջը պատմութեան, երկրաչափութեան, երկրագործութեան արհեստից գրքերով զարդարուած: Երրորդ՝ դպրատուն եկողները հարկ է որ իրենց կողմանէ դպրատան օգնեն, հարուստներն ալ իրենց առատաձեռնութեամբ հաստատեն. իսկ դպրատան մէջ գրտնուած քահանան՝ բժիշկն ու վարժապետը յայտնի է թէ իմաստուն և ընտիր մարդիկ պիտի ըլլան: Ենգղիայի մէջ աս տեսակ դպրոցներու ծախքը գիւրաւ ճարելու համար ամէն մարդօրը մէկ փող մը կը վճարէ, որով դպրատան չափաւոր ծախքը գիւրին կերպով կը հոգացուի:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՒԵԼՈՐԴԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ

(Ժողովուրդին):

(Ժողովուրդին կ'ըսուի ան արուեստը՝ որով մարդիկ օձերը կ'ընտանեցնեն ու իրենց ուղածին պէս այլ և այլ խաղեր ընել կուտան անոնց: Եւ արուեստը խիստ հին է. ուստի նաև նք գրոց ու մեր նախնեաց գրուածքներուն մէջ ստէպ կը յիշուի: Եւ

1 « Եթէ հարցէ օձ ի թովել, ոչ ինչ է առաւելութիւն թովելն » կ'ըսէ Սողոմոն: Երեմիա մարգարէն ալ կը սպառնայ, « Ես աւաղիկ արձակեմ

նայ հին պատմութեանցը մէջ (Փսիղղացի անունով ազգ մը կը յիշուի Բփրիկէի մէջ որ ոչ միայն օձի խածուածքէն չեն փնասուիր եղեր, հապա նաև օձին խածած տեղը ծծելով՝ թոյնը կը հանեն եղեր. և Պլինիոսի ու Ստրաբոնի ըսածին նայելով՝ իրենց շողիքը կամ պարզ դպիշն ալ բաւական էր այսպիսի վերքերը ըռնացընելու. ուստի կ'ըսէ Լուկանոս՝ լատին բանաստեղծը.

Անորինակ կայ յաշխարհի ժողովուրդ
Ի ժանտ օձից մաղկատելոյն անվընաս.
ՉՅարմարական ասեմ Փսիղղայց ըզսերունդ
Որոց լեզուք ըզգալարեաց հարուն սպաս:

Հիմա ալ նոյն գործողութիւնները թէ հնդկաստանցի և թէ ասորիկեցի թովիչները կ'ընեն. բայց չգիտցուիր թէ ան Փսիղղացի ըսուած ազգը ինչպէս անփնաս կը փնան եղեր օձի խածուածքէն, և ոչ թէ հիմակուան թովիչներուն բուն վարպետութիւնն ինչ է: Եւ յայտնի է թէ աս գործողութեան մէջ կախարդութիւն կամ դիւլթութիւն մը չկայ, ու բնական արհեստ մըն է. ոմանք կ'ըսեն թէ առաջուց օձին թոյնը կը հանեն, ոմանք ալ թէ ասոնք ծածուկ դեղթափ մը ունին որ օձը խածածին պէս մէկէն վերքին վրայ կը դնեն. ուրիշներն ալ կ'ըսեն թէ այսպիսի թովիչները առաջուց անանկ դեղ մը կը խմեն որ անոր ուժովը՝ օձերուն խածուածքէն չեն փնասուիր:

Ի ձեզ օձս կոտորիչս, յորս ոչ մտանիցեն թովելութիւնք: Մեր Եզնիկն ալ կ'ըսէ. « Աւանիկ տեսանեմք (զօձ) ի հնարագիտութենէ թովչաց զգօնացեալ, և իբրև զչուան խաղալիկ է նոցա... Եւ այլոց զբարբս իգտկերպս կալեալ թովելութեամբ յընտելութիւն մարդկան ածեն, ջրեցուցեալ ըզթոյնս սպանողս »: